

การเตรียมตัวและการศึกษาต่อด้านกฎหมายในระดับ D.E.A.¹ ที่ประเทศฝรั่งเศส

ก่อนอื่นต้องขอออกตัวก่อนว่าตัวข้าพเจ้าเองก็ไม่ได้มีการเตรียมตัวที่ดีในการมาศึกษาต่อที่ประเทศฝรั่งเศสนัก และด้วยเหตุผลนี้เองที่ทำให้ตัวเองต้องประสบความยากลำบากพอสมควรในการมาศึกษาต่อที่นี่ ทั้งนี้ทั้งนั้นถึงจะมีรุ่นพี่และผู้มีประสบการณ์ในการเล่าเรียนศึกษาต่อที่นี่มาก่อนหลายคนคอยเกี่ยวข้องให้คำแนะนำ แต่ด้วยระยะเวลาที่จำกัดในการเตรียมตัวก่อนเดินทางมาศึกษาต่อที่นี่ บวกกับเหตุผลอื่น ๆ อีกหลายประการ จึงทำให้ตัวข้าพเจ้ามีการเตรียมตัวที่ไม่ค่อยดีนักดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพราะฉะนั้น จึงอยากจะนำเสนอประสบการณ์ตรงนี้บอกเล่าแก่เพื่อนฝูง รุ่นพี่ รุ่นน้อง (หรือจะเป็นรุ่นหลานก็ตามที) ที่จะเดินทางมาศึกษาต่อที่ประเทศฝรั่งเศส เพื่อว่าจะได้มีการเตรียมตัวในการมาศึกษาต่อที่ฝรั่งเศสได้ดีกว่าตัวข้าพเจ้าเอง (มั่นใจว่าต้องดีกว่าแน่ ๆ) ก็เอาเป็นว่ามาเริ่มเตรียมตัวในการมาศึกษาต่อด้านกฎหมายที่ประเทศฝรั่งเศสกันเลยดีกว่า

การเตรียมตัวในช่วงก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย

การเตรียมตัวก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยในที่นี้ หมายความว่าถึงทั้งการเตรียมตัวก่อนที่จะเดินทางมาที่ประเทศฝรั่งเศส และการเตรียมตัวในขณะที่เดินทางมาถึงประเทศฝรั่งเศสแล้ว แต่อยู่ในช่วงที่กำลังรอเข้ามหาวิทยาลัย

การเตรียมตัวในขณะที่ยังอยู่ในประเทศไทย (ก่อนเดินทาง)

แน่นอนสิ่งที่ทุกคนคิดว่าควรจะต้องมีการเตรียมตัวที่ดีในการมาศึกษาต่อที่ต่างประเทศ คือการเตรียมตัวในด้านภาษา โดยเฉพาะประเทศฝรั่งเศสซึ่งต้องใช้ภาษาฝรั่งเศสในการเล่าเรียน พวกเราบางคนอาจจะมีพื้นฐานความรู้ภาษาฝรั่งเศสอยู่บ้าง เนื่องจากเคยเรียนสมัยตอนมัธยมหรือมหาวิทยาลัย ในขณะที่บางคนอาจจะไม่รู้จักรภาษาฝรั่งเศสมาก่อนเลย รู้หรือไม่รู้มาก่อนก็ไม่เป็นไร ในทุกกรณียังไงเราก็ต้องมาเรียนรู้อีกมันก็นั่นแหละ สำหรับการเตรียมตัวในด้านภาษาฝรั่งเศสสำหรับผู้ที่จะมาศึกษาต่อด้านกฎหมายนั้น ในความเห็นของตัวข้าพเจ้าเอง เราควรจะต้องมีการเตรียมตัวด้านพื้นฐานภาษาฝรั่งเศสที่ดีในระดับหนึ่ง แต่ไม่ต้องรู้ลึกกลัวแม้ว่าพื้นฐานภาษาก่อนเดินทางของเราจะไม่ดีมาก ถึงแม้ว่าผู้คนทั่วไปจะพูดกันว่าการมาเรียนต่อด้านกฎหมายต้องมีความรู้ภาษาที่ดี แต่ในทุกกรณีเรายังมีเวลาในการมาเตรียมตัวด้านภาษาก่อนเข้ามหาวิทยาลัยอีกเป็นระยะเวลาพอสมควร ทั้งนี้แล้วแต่กรณี เพราะหากเป็นกรณีของ

---

¹ D.E.A. ย่อมาจากคำว่า Diplôme d'Etudes Approfondies ซึ่งหมายถึง ประกาศนียบัตรชั้นสูงที่มีการศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้ง

นักเรียนทุน (รัฐบาล) โดยทั่วไปจะได้เรียนภาษาก่อนเข้ามหาวิทยาลัยหนึ่งปี ส่วนกรณีของนักเรียนทุนส่วนตัว ก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ทางภาษาของแต่ละคน ซึ่งอาจจะใช้เวลาในการเรียนภาษามากน้อยแตกต่างกันไป บางคนอาจจะใช้เวลาไม่ถึงปีก็ได้ (สำหรับใครที่มีความรู้ภาษาที่ดีมาก ๆ ทางมหาวิทยาลัยอาจจะตอบรับเข้าเรียนเลย โดยไม่ต้องเรียนภาษาเพิ่มเติมอีกก็ได้) ซึ่งช่วงระยะเวลาก่อนเข้ามหาวิทยาลัยดังกล่าวนี้ เราจะมีเวลาในการเตรียมตัวด้านภาษาที่พอเพียงแน่ ๆ เพราะว่าเรามาอยู่ในแวดวงสังคมของคนฝรั่งเศสแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างรอบ ๆ ตัวเราเป็นภาษาฝรั่งเศสไปหมด ไม่ได้ภาษาก็ให้มันรู้ไปสิ ดังนั้นตอนอยู่ที่เมืองไทยก่อนเดินทางมาก็ไปสมัครเรียนภาษาฝรั่งเศสที่ Alliance Française ถนนสาทรไปพลางก่อน เรียนเอาไว้พอรู้ภาษาฝรั่งเศสสำหรับชีวิตประจำวันเบื้องต้น เช่น การสั่งอาหาร เครื่องดื่ม ตอนนั่งเครื่องบิน หรือการสอบถาม การซื้อของบางอย่างตอนเดินทางมาถึงฝรั่งเศสแล้ว ถ้าเอาตัวรอดได้ในช่วงแรกที่เดินทางมาถึงประเทศฝรั่งเศส แค่นี้ก็เป็นใช้ได้ละนะ สำหรับคนที่มีความรู้ภาษาฝรั่งเศสที่ดีในระดับหนึ่งแล้ว ขอแนะนำว่าให้หาโอกาสในการเตรียมตัวด้านภาษากฎหมาย (ศัพท์กฎหมาย) ด้วยก็ดีนะ

นอกจากการเตรียมตัวในเรื่องภาษาฝรั่งเศสแล้ว สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งอีกอย่างหนึ่ง ก็คือการเตรียมตัวเล็ก ๆ น้อย ๆ ในด้านกฎหมาย พูดยาก ๆ ก็คือ การเตรียมตัวในด้านกฎหมายที่เราตั้งใจจะมาเรียนต่อนั่นเอง เพราะอย่างน้อยก่อนที่เราจะตัดสินใจมาเรียนต่อ เราก็คงจะต้องทราบแล้วว่าเราตั้งใจจะมาเรียนต่อในด้านใด สำหรับด้านกฎหมาย เราคงต้องตัดสินใจก่อนว่าจะมาศึกษาต่อกฎหมายในสาขาใด เช่น สาขากฎหมายมหาชน สาขากฎหมายเอกชน เป็นต้น หลังจากตัดสินใจได้แน่นอนแล้ว เราก็อาจเตรียมตัวในด้านกฎหมายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การศึกษากฎหมายฝรั่งเศสในสาขานั้น ๆ เพราะเข้าใจว่าปัจจุบันนี้ที่เมืองไทย ตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็คงมีการสอนเปรียบเทียบกฎหมายฝรั่งเศสอยู่บ้าง ก็พยายามหาอ่านศึกษาเท่าที่ทำได้ หรืออย่างน้อยก็หาหนังสือหนังสือภาษาไทยที่มีเนื้อหากฎหมายฝรั่งเศสหอบหิ้วติดตัวมาด้วยก็จะเป็นการดียิ่ง เพราะอย่างน้อยจะเป็นการปูพื้นฐานความเข้าใจกฎหมายฝรั่งเศสได้พอสมควร และถ้าผู้ใดตัดสินใจได้อย่างแน่วแน่ว่าจะเรียนสาขาใด ถ้าเป็นไปได้ก็ควรไปปรึกษาหารือกับอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยที่จบจากฝรั่งเศสในสาขากฎหมายนั้น ๆ ขอคำแนะนำท่านในการมาศึกษาต่อ เพราะอย่างน้อยท่านก็ประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนมาแล้ว ขอเคล็ดลับ สูตรเด็ดจากท่านมาปรับใช้กับตัวเรา และถ้าเป็นไปได้ขอให้ท่านแนะนำหัวข้อที่น่าสนใจในการทำสารนิพนธ์ (mémoire) เสียเลย ก็จะเป็นประโยชน์มาก ๆ เพราะหากเรามีหัวข้อในการเขียนสารนิพนธ์เป็นการล่วงหน้า เราจะมีเวลาในการเตรียมตัวและศึกษามาก ซึ่งเป็นผลดีในการศึกษาทำความเข้าใจ และเราจะได้สามารถเตรียมข้อมูลที่สามารถค้นหามาจากเมืองไทยได้ และหอบหิ้วนำไปพร้อมกันในคราวเดียว ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นมาก ๆ เราจะต้องเตรียมเอกสารที่คิดว่าจำเป็นในการไปเรียนต่อครั้งนี้ของเราให้พร้อม เพราะหากขาดตกบกพร่องอะไรไป คราวนี้ล่ะจะลำบาก จะเดินทางกลับมาค้นคว้าเองก็คงเป็นไปได้ กรุงเทฯ-ปารีส ไม่ใช่ใกล้ ๆ นะจ๊ะ หรือต่อให้คนอื่นช่วยค้นหาก็ไม่เหมือนค้นเองหรอกนะ และค่าส่งก็ไม่ถูกอีกเหมือนกัน เพราะฉะนั้น

ตัวเองเตรียมพร้อมให้ดีที่สุดที่นั่นแหละดีแล้ว ก็คงจบการเตรียมตัวก่อนเดินทางจากเมืองไทยคร่าว ๆ ไม่สั้นไม่ยาวจนเกินไปนะ

การเตรียมตัวในขณะรอเข้ามหาวิทยาลัย

คราวนี้ก็เดินทางมาถึงประเทศฝรั่งเศสเรียบร้อยแล้ว โดยปกติคนที่จะมาเรียนต่อด้านกฎหมาย ช่วงหนึ่งปีแรกจะเป็นการเรียนเพิ่มเติมภาษาฝรั่งเศสเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจภาษาฝรั่งเศสในระดับที่สามารถเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้ อย่างที่บอกมาแล้วว่าการเรียนต่อด้านกฎหมายที่ฝรั่งเศสต้องมีความรู้ทางภาษาที่ดี ทั้งนี้ ก็ยกเว้นผู้ที่มีความรู้ภาษาดีมาก ๆ และทางมหาวิทยาลัยตอบรับเข้าเรียนในทันทีเช่นเคย ซึ่งหนึ่งปีแรกสำหรับการเรียนภาษาที่ฝรั่งเศสนี้ สิ่งที่สำคัญในความเห็นของตัวเองข้าพเจ้าก็คือ เรื่องการแบ่งเวลา และการปรับตัว ด้วยความที่ตัวเองใช้เวลาหนึ่งปีแรกที่ไม่ค่อยเป็นประโยชน์ก็เลยเอาประสบการณ์ตัวเองมาเป็นอุทาหรณ์ให้ผู้อื่น (อีกแล้ว) หนึ่งปีแรกนี้ สิ่งที่เป็นเรื่องหลักก็คือ เรื่องการเรียนภาษา เพราะเป็นสิ่งที่จะเป็นพื้นฐานในการเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัย ในด้านไวยากรณ์เราก็จะต้องเก็บเกี่ยวจากห้องเรียนเป็นหลัก ก็ต้องตั้งใจเรียนให้ดี บวกกับเราสามารถหาซื้อหนังสือไวยากรณ์ (ของฝรั่งเศสนะ ของไทยไม่เอา) ได้ตามร้านหนังสือทั่วไป ก็ลองถามคุณครูที่สอนภาษาก็ได้ว่าเล่มไหนดี รู้จักใครก็ลองถาม ๆ ดู แล้วก็หาซื้อไว้สักเล่มสองเล่มใกล้ ๆ ตัวให้อยู่ใจ อย่างน้อยตอนสอบก็ได้ใช้แน่ ๆ ส่วนเรื่องการฟังการพูด บอกได้เลยว่าอยู่ที่ตัวเอง อยู่ในห้องก็คงพูดได้แค่คนเดียว เพราะคุณครูก็ต้องแบ่ง ๆ ให้นักเรียนทุกคนได้ฝึกพูดเท่า ๆ กัน แต่ไอ้ที่จะได้ฝึกเยอะ ๆ ก็ต้องนอกห้องเรียนนี่แหละ อย่างเช่นตอนพักเบรก ก็คุยมันเข้าไปกับเพื่อนนะ พยายามหาเรื่องมาคุย ส่วนใหญ่ง่าย ๆ ก็พูดเรื่องประเทศเรา ถามเรื่องประเทศเขานั่นแหละ ง่ายดี เลิกเรียนเพื่อนเค้าชวนกันไปไหนก็ลองไปกับเค้าบ้าง อย่างน้อยก็ได้พูดได้ฟัง เลิกเรียนกลับบ้านจะพูดกับใครละ ก็ได้แต่พูดกับตัวเอง โอเค...การฟังทีวี วิทยูก็สำคัญนะ เพราะเป็นการฝึกภาษาที่ดีมาก ๆ และขาดไม่ได้ด้วย ก็ต้องทำเหมือนกัน แต่การคุยกับเพื่อนจะเป็นการฝึกกันคนละแบบ และอย่างน้อยได้พูดด้วย ไม่ใช่ฟังได้แต่พูดไม่ได้ก็แย่นะ เพราะฉะนั้น มีกิจกรรมอะไรก็ร่วมกับคนอื่นบ้าง เพราะเป็นทั้งการผ่อนคลายจากการเรียนด้วย แถมเป็นการฝึกภาษาที่ดี ซึ่งเราจะพัฒนาโดยไม่รู้ตัว ปีแรกยังไม่เครียดเท่ากับการเรียนในมหาวิทยาลัยก็ควรจะเก็บเกี่ยวไว้เยอะ ๆ นะตัวเอง ไม่อย่างนั้นจะเสียดายเหมือนตัวข้าพเจ้าเอง ไปเที่ยวบ้าง พักผ่อนบ้าง หรืออะไรก็ได้ที่ได้เข้าร่วมสังคม พูดง่าย ๆ อยู่แต่กับตัวเอง ไม่ได้อะไรหรอกนะ แต่ขี้เกียจก็อย่าลืมแบ่งเวลาสำหรับการอ่านหนังสือบ้างละ (อันนี้สำคัญ) เวลาที่เหลือจากการเข้าร่วมสังคม กลับบ้านมาก็หาเวลาอ่านหนังสือเสียบ้าง อย่างน้อยก็หนังสือหนังหาที่หอบหิ้วมาจากเมืองไทย ไม่ว่าจะเป็นหนังสือที่มีเนื้อหากฎหมายฝรั่งเศสหรือที่เกี่ยวกับหัวข้อสารนิพนธ์ของเรา ขออย่าว่าปีแรกเป็นปีที่เครียดและเหนื่อยน้อยที่สุด เพราะฉะนั้นใช้เวลาให้คุ้มทั้งการเรียนและการพักผ่อน ทั้งเรียนทั้งเที่ยว สำคัญที่สุด

แบ่งเวลาให้ดีแล้วกัน สำหรับคนที่แบ่งเวลาดี ๆ อาจเตรียมตัวโดยการอ่านหนังสือและเนื้อหาที่จะต้องเรียนตอนเข้ามหาวิทยาลัยก็ได้ เป็นการเตรียมตัวศึกษาล่วงหน้าก่อนเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งดีมาก ๆ ถ้าทำได้นะ ก็ถามไถ่จากรุ่นพี่ ๆ ที่เรียนอยู่ แล้วก็ปรึกษาหารือกับพี่เหล่านั้นนั่นแหละ ซึ่งตัวข้าพเจ้าเองก็เคยได้รับคำแนะนำปรึกษาจากพี่ ๆ บางคนว่า หากเป็นไปได้ช่วงปลาย ๆ ของการเรียนภาษาปีแรก หากสามารถเริ่มเขียนสารนิพนธ์ของเราได้ หรือเริ่มอ่านหนังสือเนื้อหาที่ต้องเรียนต้องสอบในปีหน้าได้ ก็จะเป็นการดียิ่ง (แต่ตัวข้าพเจ้าเองก็ทำไม่ได้หรอกนะ) เนื่องจากในช่วงปีที่เรากำลังเรียน D.E.A. จะเหนื่อยและมีเวลาน้อยมาก ๆ เพราะทั้งต้องเรียนในห้องเรียน มีต้องทำรายงานพูดหน้าชั้น ต้องอ่านหนังสือสอบ และต้องเขียนสารนิพนธ์ เยอะแยะเต็มไปหมดเลย เหนื่อยสุด ๆ ถ้าเรายังเตรียมพร้อมในช่วงปีแรกที่เรียนภาษาได้ดีมากเท่าไร ก็จะเป็นการผ่อนให้ปีที่เรียน D.E.A. หนักน้อยลงเท่านั้น ก็ลอง ๆ ทำกันดูนะ ได้มาก ได้น้อย ก็ไม่เป็นไร เอาเท่าที่ทำได้ ที่สำคัญปีแรกเก็บเกี่ยวเข้าไว้ ทั้งเรียน ทั้งพักผ่อน แบ่งเวลาให้ดีแล้วกันนะจ๊ะ

การเตรียมตัวเตรียมความพร้อมในการศึกษาในมหาวิทยาลัย

ถ้ามีการเตรียมตัวเตรียมความพร้อมที่ดีก่อนเข้ามหาวิทยาลัยตามที่ได้แนะนำกันไปแล้ว การเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยก็อาจจะผ่อนหนักให้เป็นเบาลงได้บ้างนิดหน่อย และหลังจากที่มหาวิทยาลัยตอบรับเราเข้าเรียนแล้ว² เราก็ได้เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเต็มตัวเสียที ก็มาเริ่มเรียนหนังสือ (กฎหมาย) กันเลยแล้วกัน ซึ่งมีทั้งการเรียนในห้องเรียนเพื่อสอบ และการเขียนสารนิพนธ์ซึ่งเป็นการทำงานกับตัวเองเป็นส่วนใหญ่

การเรียนในห้องเรียนและการสอบ

การเรียนการสอนในระดับ D.E.A. เป็นการเรียนการสอนในระดับเตรียมปริญญาเอกของประเทศฝรั่งเศส ดังนั้น เนื้อหาที่เรียนจึงเป็นการเรียนการสอนในเนื้อหาและทฤษฎีที่ค่อนข้างลึกกว่าการเรียนการสอนในระดับที่ต่ำกว่าลงไป ดังนั้น เราเองซึ่งไม่ได้เรียนกฎหมายที่ประเทศฝรั่งเศสมาตั้งแต่ต้น

---

² ขอเสริมนิดนึงว่า โดยปกติเราสามารถส่งจดหมายเพื่อขอใบสมัครจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้ตั้งแต่เดือนมกราคม (โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยในปารีส จะต้องขอเร็วมาก เพราะเริ่มตั้งแต่หลังปีใหม่ และหมดเขตสิ้นเดือนกุมภาพันธ์โดยประมาณ สำหรับมหาวิทยาลัยอื่นจะแตกต่างกันไป) ส่วนการส่งเอกสารเพื่อสมัครจะเป็นไปตามกำหนดเวลาของแต่ละมหาวิทยาลัยซึ่งจะกำหนดในเอกสารใบสมัคร ซึ่งมหาวิทยาลัยจะส่งมาให้เราตามคำขอ อนึ่ง สำหรับผู้ที่สนใจ สามารถดูตัวอย่างแบบฟอร์มในการขอใบสมัครและการสมัครเรียนได้ในวารสารเพื่อนไทยในตุลุต ฉบับประจำปี 2544

จึงอาจมีความจำเป็นในการศึกษาเนื้อหาเบื้องต้นของกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ อยู่บ้าง โดยหาหนังสือในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งมีเนื้อหาทั่วไปมาอ่าน ซึ่งเราสามารถทำได้ตั้งแต่ก่อนเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การปูพื้นความรู้ตรงนี้ถือว่ามีความสำคัญไม่น้อย ซึ่งอาจส่งผลต่อการทำความเข้าใจเนื้อหาที่ลึกลงไป ถ้าเรามีพื้นความรู้เบื้องต้นที่ดีก็จะทำให้เราสามารถเข้าใจเนื้อหาที่ลึกลงไปได้ดีกว่าสำหรับการเข้าเรียนในห้องเรียนนั้น เป็นเรื่องที่ยากอยู่พอสมควร โดยเฉพาะสำหรับการจดโน้ต (ตัวข้าพเจ้าเองก็เคยไม่เคยได้) เพราะอาจารย์แต่ละท่านก็อาจจะพูดเร็วช้าไม่เท่ากัน อาจารย์ท่านที่พูดช้าหน่อยก็ดีไป แต่ถ้าท่านไหนพูดเร็ว ก็โชคร้ายดี ๆ นี่เอง แต่ไม่เป็นไรอะ ก็มีเพื่อนฝรั่งอยู่นี่นา ทำความรู้จักเข้าไปหาคนที่ใจดี ๆ ถ้าคนไหนรู้จักเมืองไทย หรือโดยเฉพาะเคยไปเที่ยวเมืองไทย ก็น่าจะอยากคบกับเรา และอาจช่วยเหลือเราได้ เชื่อเถอะว่ายังงั้นในห้องก็ต้องมีเพื่อนที่ใจดีอยู่บ้าง เข้าไปคุยกับเค้า ขอืมชีรอกโน้ตเค้า แล้วก็ลองอ่านดู เชื่อว่าครั้งแรกคงไม่มีทางเข้าใจ เพราะโดยปกติเด็กฝรั่งจดโน้ต จะมีตัวย่อเต็มไปหมด ก็เข้าไปถามเค้าอีกรอบ ให้เค้าช่วยอธิบายด้วยอ้อให้ฟัง แล้วเราก็จดเก็บไว้ เพราะต้องใช้อีกนานเลย เรียนไปเรื่อย ๆ เราก็จะรู้จักตัวย่อสำหรับจดโน้ตของฝรั่งเศสอีกบานเบอะทีเดียว เราก็จะต้องอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาของวิชาที่เรียนจากโน้ตของเพื่อนฝรั่งนี่แหละ บวกกับอ่านเพิ่มเติมจากหนังสือทั่วไปที่ได้บอกไปแล้ว และถ้าไม่เข้าใจอะไรก็พยายามถามหรือพูดคุยกับทั้งเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ คนไทยที่เรียนกฎหมาย รวมถึงเพื่อนฝรั่งเอง นอกจากการเรียนธรรมดาในห้องเรียนแล้ว การเรียนการสอนที่นี้ยังมีในรูปแบบของการทำรายงานและพูดหน้าชั้นอีกด้วย ก็เหมือนเคยเราก็คงต้องไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนฝรั่งให้ช่วยรับเราให้ทำงานร่วมกันกับเค้า ถ้าหากในชั้นเรียนของเรามีเพื่อนคนไทยด้วยกันอยู่ด้วย ก็ควรแยกกันนะ ไม่ควรอยู่ด้วยกัน ด้วยเหตุผล 2 อย่าง คือ เป็นการยากที่เราจะต้องทำรายงานกฎหมายฝรั่งเศสโดยที่ในกลุ่มเป็นคนไทยไปซะแล้วสอง ซึ่งทั้งสองคนก็ไม่รู้จักกฎหมายฝรั่งเศสมาก่อน และอีกอย่างคือ เราจะได้ฝึกภาษาอย่างเต็มที่ เพราะถ้าเราไม่เข้าใจอะไรก็จะถามกันเป็นภาษาไทย แต่ถ้าทำกับเพื่อนฝรั่งล้วน ไม่เข้าใจอะไรก็ต้องถามเพื่อนฝรั่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สำหรับสิ่งที่สำคัญที่สุดซึ่งเป็นตัววัดความรู้ความเข้าใจในการเรียนการสอน ก็คือการสอบนั่นเอง สำหรับการเตรียมตัวอ่านหนังสือสอบนี้ด้วยความที่ภาษาฝรั่งเศสไม่ใช่ภาษาแม่ของเรา ดังนั้น เราจึงต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในการอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาที่จะสอบ ซึ่งผู้รู้ผู้มีประสบการณ์กล่าวว่า ต้องใช้เวลาอย่างน้อย 2-3 เดือน ในการเตรียมตัวอ่านหนังสือสอบ เพราะการที่เราคนไทยจะอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาของกฎหมายฝรั่งเศสได้ คงต้องอ่านอยู่หลายรอบพอสมควร ดังนั้น ก็ต้องใช้เวลาเป็นธรรมดา สำหรับการสอบกฎหมายที่ประเทศฝรั่งเศสนี้มีอยู่ 2 ประเภท คือ การสอบข้อเขียน และการสอบปากเปล่า ทั้งนี้ลักษณะการสอบอาจจะแตกต่างกันไปบ้างตามแต่ละมหาวิทยาลัย บางมหาวิทยาลัยทั้งการสอบข้อเขียนและการสอบปากเปล่านั้นจะเป็นเนื้อหาที่เรียนในห้องเรียน ในขณะที่บางมหาวิทยาลัยการสอบข้อเขียนจะเป็นเนื้อหาที่เรียนในห้องเรียน ส่วนการสอบปากเปล่านั้นเป็นการถามถึงความรู้ทั่วไป (ความรู้เบื้องต้นและความรู้พื้นฐาน) ทางกฎหมายในแต่ละวิชานอกจากนี้บางมหาวิทยาลัยจะมีการสอบสารนิพนธ์ (mémoire) ในขณะที่บางมหาวิทยาลัยจะไม่มีสอบ

ประเภทนี้ สำหรับรูปแบบและลักษณะการจัดสอบอาจจะแตกต่างกันไปบ้างตามแต่ละมหาวิทยาลัย
อีกเช่นกัน

การเขียนสารนิพนธ์

อย่างที่ได้ออกมาก่อนหน้านี้ว่า การเขียนสารนิพนธ์เป็นการทำงานกับตัวเองเป็นส่วนใหญ่ หลังจากที่เราได้หัวข้อที่จะเขียนสารนิพนธ์แล้ว สิ่งที่จะต้องทำอันดับแรก ก็คือ ศึกษาเนื้อหาในเรื่องดังกล่าวเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ดี เพราะสิ่งที่ต้องทำลำดับถัดไป ก็คือ เราจะต้องหาอาจารย์ที่รับเป็นที่ปรึกษาสารนิพนธ์ของเรา โดยหลังจากที่มีอาจารย์รับเราทำสารนิพนธ์แล้ว ก็เป็นหน้าที่ของเราที่ต้องศึกษาเนื้อหาเพื่อที่จะคิดเค้าโครงสารนิพนธ์ (plan) ซึ่ง plan นี้ถือเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง และเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของระบบความคิดของคนฝรั่งเศส โดยคนฝรั่งเศส ในการศึกษาหรือค้นคว้าหรือคิดวิเคราะห์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็จะต้องกลั่นกรองระบบความคิดออกมาให้ได้เป็น plan เสียก่อน ซึ่งเป็นเสมือนเค้าโครงระบบความคิดในเรื่องนั้น ๆ จากนั้นจึงค่อยมาใส่รายละเอียดลงไปตามเค้าโครงที่กำหนดไว้ดังกล่าว ซึ่งการคิดเป็น plan นี้จะต้องนำมาใช้เสมอ รวมถึงการคิดเนื้อหาที่จะเขียนตอบข้อสอบ (ข้อเขียน) หรือการสอบปากเปล่าด้วย สำหรับการเขียนสารนิพนธ์เองก็เช่นกัน ก่อนที่จะลงมือเริ่มเขียน เราจะต้องคิด plan ให้ได้ก่อน ซึ่งอาจารย์จะให้ความสำคัญกับ plan มาก ๆ ดังนั้น อาจารย์จะเข้มงวดพอสมควรในเรื่อง plan โดยทั่วไปจึงค่อนข้างใช้เวลาพอสมควรในการคิด plan หากได้ plan ที่ดีแล้ว โดยส่วนมากอาจารย์ก็จะให้เราเริ่มลงมือเขียน โดยปล่อยให้เราเขียนอย่างอิสระมากขึ้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ด้วยความที่เราเป็นคนไทย และไม่มีทางที่จะรู้หรือเข้าใจภาษาฝรั่งเศสได้อย่างถ่องแท้ จึงจำเป็นต้องหาเพื่อนฝรั่งให้มาช่วยตรวจภาษาในการเขียนสารนิพนธ์ให้เรา แล้วจึงค่อยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจอีกทีทั้งในเรื่องของภาษาและเนื้อหา ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การเขียนสารนิพนธ์นี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการทำงานกับตัวเองเป็นส่วนใหญ่ และค่อนข้างแยกออกจากการเรียนในห้องและการสอบได้อย่างชัดเจน เพราะฉะนั้น จึงขึ้นอยู่กับตัวเราเองในการแบ่งเวลาให้กับการทำงานในส่วนนี้ ตั้งแต่เริ่มเปิดภาคเรียน ในขณะที่อยู่ในภาคเรียน จนถึงช่วงปิดภาคเรียน ช่วงเตรียมสอบ และช่วงหลังสอบ เพราะโดยส่วนมาก กำหนดเวลาในการส่งสารนิพนธ์จะเป็นช่วงหลังจากที่สอบข้อเขียนและสอบปากเปล่าเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น จึงควรแบ่งเวลาให้กับการเขียนสารนิพนธ์และการสอบ เพื่อให้การทำงานทั้งสองส่วนเป็นไปด้วยดีควบคู่กันไป (จริง ๆ ตัวข้าพเจ้าเองก็ทำไม่ได้หรอกนะ เรียกว่าเป็นการทำงานที่ดีในอุดมคติก็แล้วกัน) เพราะทั้งสองส่วนก็มีความสำคัญเท่า ๆ กัน และมีผลต่อเรื่องความสำเร็จในการศึกษาด้วยกันทั้งคู่แน่นอน

ถึงบเรื่องการเตรียมตัวและการศึกษาต่อด้านกฎหมายที่ประเทศฝรั่งเศส (ในอุดมคติ)
แต่เพียงเท่านี้ ก็ลองทำ ๆ กันดูนะ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ก็แล้วกัน เพราะตัวข้าพเจ้าเอง

ก็ทำไม่ได้ทั้งหมดเหมือนกัน แต่ถ้าใครทำได้มาก ก็เชื่อว่าน่าจะเป็นผลดีกับตัวผู้นั้นเป็นอย่างยิ่ง ตามผลบุญ
ที่ได้พากเพียรพยายามนั่นเอง

ฌอง ปอล เดอ ตูลูส
(Jean Paul de Toulouse)